

Honden op schilderijen

TWEE TECKELS na de **vossenjacht**

Ze spelen, rennen, poseren of kijken ons alleen maar aan: honden op schilderijen. Schilderstukken die onmisbaar zijn bij het ontrafelen van de geschiedenis van rashonden...

WAT ZIEN WE?

We zien een – en dat is de Duitse titel van het schilderij – ‘*Dackelpaar vor Jagdutensilien und Weinflaschen*’. De Engelse titel is specifieker: ‘*A couple of Dachshunds while resting after the fox hunting*’. Hoe men er zo zeker van is dat het hier om een ‘nazit’ van een vossenjacht gaat, kan zijn afgeleid uit het feit dat de kunstenaar ook schilderijen van vossen en van de jacht maakt. Misschien ook, omdat de Dashond in die tijd, in het midden van de 19de eeuw, nog voor zijn oorspronkelijke taak wordt gebruikt, namelijk de jacht op vossen en dassen. De ‘Jagdutensilien’ bestaan uit een weitas, versierd met kwastjes, twee (lege?) wijnflessen en, op de voorgrond, een kruithoorn, ook wel kruitbus of kruitfles genoemd. Het woord weitas is afgeleid van het Duitse ‘Weidtasch’, waarbij ‘weid’ voor jacht staat en ‘tasch’ voor tas. Een kruithoorn wordt gebruikt om het geweer – door middel van een koperen tuit en doseerhendeltje – te laden. Met giet het buskruit in de geweerloop en stamt het daarna een beetje aan. Zo’n kruithoorn kan zijn gemaakt van ivoor, messing, koper, hout of hertshoorn. Aan het einde van de 19de eeuw

Dashonden, geschilderd door Ludwig Gustav Voltz in 1855.

verdwijnen de kruithoorns na de invoering van metalen eenheidspatronen. Omdat het hier een midden negentiende eeuws schilderij betreft, is het aannemelijk dat we één van de laatste ‘modellen’ zien. Die op het schilderij is waarschijnlijk van koper gemaakt en het

stukje gewei dat bij de weitas ligt, zou een fluitje of een versiering aan de tas kunnen zijn.

De groene bladeren en de mooie lichtinval op de vacht van de voorste hond verraden dat de honden buiten en in de namiddag zijn geschilderd.

KOMISCH

De Dashonden – in Nederland is Teckel een meer gebruikte naam; de namen worden door elkaar gebruikt – zijn vakkundig geportretteerd. Hun typische raseigenschappen, zoals bijvoorbeeld de sterk vooruitspringende borst, de goed gewelfde tenen en het lang gestrekte hoofd met de lange voorsnuit, zijn uitstekend vastgelegd. Maar: de voorbenen van de achterste Teckel, die volgens de rasstandaard recht moeten zijn, met recht naar voren gerichte tenen, zijn niet fraai en passen meer bij een Franse Basset. Het ziet er wel komisch uit en de hond zal er bij de jacht geen problemen mee hebben gehad. Bij een kortharige Teckel met een eenkleurig rode vacht – zoals we die zien op het schilderij – is een enkele witte vlek toegestaan. De voorste hond is een reu en de andere lijkt mij ook een reu, gezien het forse hoofd en het stevige beenwerk. Het werk is in 1855 geschilderd en verraadt de hand van een getalenteerde kunstenaar.

WIE ZIEN WE?

Die vraag kan dit keer niet worden beantwoord. Deze kunstenaar maakt geen portretten van rashonden die met naam en faam bekend zijn. Hij is geen typische hondenschilder, want hij maakt ook afbeeldingen van vossen, hazen, eenden, herten, koeien, paarden, jacht en landschappen. Behalve deze Teckels schildert hij ook een mooie Gordon Setter in een landschap. Wat we wel zien, is één van de vroegste schilderijen van Dashonden (1855).

DE KUNSTENAAR

Op 16 oktober 1784 wordt in het Duitse Nördlingen Johann Michael

Een bekende prent van Johannes Stradanus van circa 1600 verbeeldt de konijnenjacht en daarop zijn, met een beetje fantasie, Teckelachtige hondjes te zien.

Voltz geboren. Hij is graficus en kunstschilder en zijn twee zonen – Johann Friedrich Voltz (1818-1886) en Ludwig Gustav Voltz (1825-1911) – treden in zijn voetsporen. Johann Friedrich wordt ‘de beste Duitse dierenschilder’ genoemd en eigenlijk staat Ludwig Gustav een beetje in de schaduw van zijn beroemde broer. En toch is hij degene die het Teckelduo schildert.

Ludwig Gustav wordt in 1825 in Augsburg geboren en verblijft vanaf 1841 in München. Daar studeert hij tussen 1843 en 1845 aan de Kunstakademie. Zijn broer Johann Friedrich, van wie hij ook les krijgt, is hem al voorgegaan naar München en studeert vanaf 1834 aan dezelfde academie. We hebben te maken met een artistieke familie, want ook Johann Friedrichs zoon, Richard Voltz (1859-1933), is dierenschilder en van hem kennen we onder andere een portret van een Poedel.

VEELZIJDIG TALENT

Ludwig maakt een groot aantal

schilderijen van paarden uit de paardenfokkerij van de prinsen Von Thurn und Taxis en Wallerstein. Hij beweegt zich klaarblijkelijk in hogere kringen; zo jaagt hij met graaf Caspar Berchem en rond 1880 maakt hij van hen beiden een aquarel in jagersoutfit. Ludwigs talent is veelzijdig, want hij levert ook veel illustratieve bijdragen – houtgravures – aan de ‘Münchener Bilderbogen’, losse prenten, die door Verlag Braun & Schneider tussen 1848 en 1898, om de veertien dagen, worden uitgegeven. De uitgevers maken gebruik van bekende kunstenaars die educatieve onderwerpen in beeld brengen. Meewerken aan de ‘Bilderbogen’ betekent voor veel kunstenaars een grote naamsbekendheid. Schilderijen van Voltz zijn tijdens zijn leven onder andere te zien op tentoonstellingen in München en Wenen. In diverse Duitse musea hangen zijn schilderijen en er is nu een behoorlijk aantal aanwezig in de collecties van Amerikaanse verzamelaars.

Ludwig Gustav Voltz overlijdt in München, 86 jaar oud. Een jaar na zijn dood wordt een deel van zijn werken geveild en verschijnt een 28 pagina's tellende catalogus: *Nachlass Ludwig Voltz, München. Gemälde Auktion, 27. November 1912.*

DE DASHOND

Hoewel er in 1582 – in het boek *La Vénérie* – al wordt geschreven over 'teckelachtige honden', is de beschrijving van W.H. von Hohberg, in 1716, een stuk duidelijker: *Sie sind von niedriger Statur, langem schwachem Leib, etwas gebogenen Füsslein und in den Farben von Grau und Schwarz.* Na Von Hohberg volgen er nog diverse andere Duitse schrijvers die het beeld van de Teckel vastleggen. Een bekende prent van Johannes Stradanus van circa

1600 verbeeldt de konijnenjacht en daarop zijn, met een beetje fantasie, Teckelachtige hondjes te zien. Als in de 19de eeuw de behoefte ontstaat om raskenmerken in de fokkerij vast te leggen, gebeurt dit ook met de Dashond. In 1879 worden de raskenmerken officieel vastgesteld, maar reeds lang daarvoor, in 1840, worden er 54 Dashonden in het 1. *Deutsche Hundestammbuch* ingeschreven. Het is ook in die periode dat veel Dashonden kromme voorbenen hebben. In 1884 besteedt het blad 'Der Hund' aandacht aan de hondententoonstelling in Amsterdam, waar Teckels zijn ingeschreven. Letterlijk staat er: *De Dashonden lieten, uitgezonderd enkele exemplaren die men ware wangedrochten noemen kan, zeer goede individuen zien.*

Zowel Ludwig Beckmann (1894/95) als Richard Strebel (1904/05) besteden in hun boeken ruim aandacht aan de Dashonden en beiden maken afbeeldingen van de verschillende variëteiten.

POPULARITEIT
Adellijke jagers in die tijd, zoals prins Albert zu Soms-Braunfels en de graaf von Walderssee, zijn ook de eerste grote fokkers in Duitsland.

In 1888 wordt daar de Deutsche Teckelclub opgericht. Nederland volgt dan niet veel later, want in 1896 vindt de

oprichting van de Nederlandse Teckel en Bassetclub plaats, waaruit in 1903 de Nederlandse Teckel Club voortkomt.

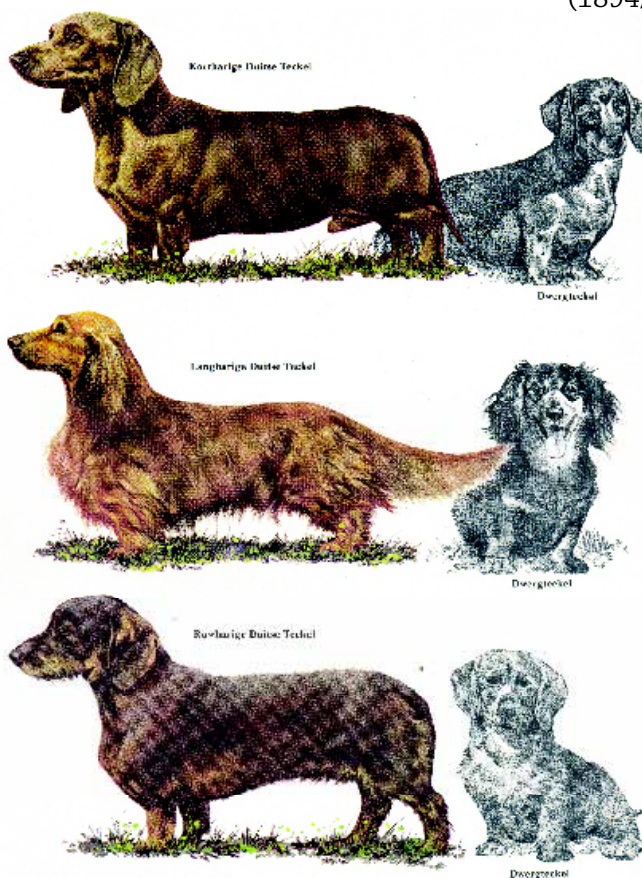
Op de eerste Nimrod-Cynophilia tentoonstelling in 1898 worden maar liefst 62 Teckels ingeschreven. De populariteit van de Dashond is groot, evenals het aantal formaten (3), vachtstructuren (3) en -basiskleuren (3) waarin hij voorkomt. Als gebruikshond is de Teckel, zowel in Duitsland als in ons land, nog actief. De Nederlandse rasvereniging organiseert onder andere zweetspoorproeven, luidop-spoor-proeven, veelzijdigheidproeven, stöberproeven en schoten watertesten. De belangen in Nederland worden behartigd door de Nederlandse Teckel Club: www.teckelclub.nl. Hoezeer de beide namen van het ras inwisselbaar zijn, blijkt ook uit het clubblad van de Teckelclub: 'De Dashond'.

EIGENAAR EN COLLECTIE

Werken van Ludwig Gustav Voltz komen af en toe op de markt, waarbij al iets te koop is voor zo'n € 3.500,-. Echter, de schilderijen van paarden brengen aanmerkelijk meer op.

Het schilderij met de Teckels heeft het formaat 86,5 x 76,5 cm en is met olieverf op canvas geschilderd. Het wordt diverse keren tentoongesteld door de Amerikaanse William Secord Gallery, die het eind 2011 uitleent aan de Sladmore Gallery in Londen. In William Secords boek *Dog Painting* (1992) is dit schilderij ook afgebeeld, met als toevoeging 'Private Collection'. ■

'Dackelpaar vor Jagdutensilien und Weinflässchen' is als reproductie te koop bij: www.paintgallery.net

Tekening van Piero Cozzaglio (circa 1970) met de verschillende haarvariëteiten.